

- Особливості вибору декорування закладів туристичної інфраструктури відповідно до етнографічної приналежності території де можливе моделювання туристичного продукту.

Краєзнавчо-етнографічна підготовка студентів спеціальності туризм повинна проводитись кафедрою туризму на всіх рівнях університетської освіти. Основа даної підготовки – це можливість дослідження студентами етнографічних ресурсів України для створення національного туристського продукту, орієнтованого на іноземних та вітчизняних туристів. Даний напрямок роботи можливо виконати шляхом використання навчально-польових студентських практик на першому та другому курсі, де вони з допомогою викладачів та самостійно працюватимуть над дослідженням етнографічних та туристських ресурсів певних регіонів, для подальшого розроблення туристських маршрутів; результати отриманих досліджень та досвід студенти зможуть використати під час написання курсових робіт на третьому і четвертому курсі.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Стосовно проблеми нашого дослідження методологічно і теоретично доцільним уявляються як аналіз, так і синтез досліджуваного явища етнографічної підготовки туристських кадрів. Аналітичними пунктами у дослідженні є розгляд і диференціація системи етнографічної освіти та застосування різних рівнів узагальнень, а саме:

- Комплексного, який забезпечує розгляд різних аспектів ступеневої туристської освіти етнографічного спрямування як цілісного утворення, його основних компонентів у взаємозв'язку та взаємодії. Аспектів які необхідні для системного аналізу елементів етнографічної підготовки, визначення мети, структури підготовки, змісту освіти, форм, методів і засобів навчання студентів.
- Багатомірного розуміння досліджуваної проблеми у зв'язку з вивченням особливостей підготовки кадрів для сфери туризму в умовах вищих навчальних закладів . Аналіз процесу розвитку етнографічної освіти в історичному аспекті у поєднанні з регіональними особливостями необхідний для розуміння ступеневої туристсько-етнографічної освіти як системи, що розвивається і змінюється.
- Прогностичного, що є в науково-практичному сенсі засобом перспективного осмислення та передбачення шляхів розвитку етнографічної підготовки туристських кадрів для потреб туризму, та моделювання різних варіантів функціонування даної освіти як цілісної системи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Горленко В.Ф. *Етнографічне районування // Географічна енциклопедія. – К., 1989.*
2. Обозний В.В. *Краєзнавча підготовка менеджерів туризму в умовах педагогічного університету. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007.- 204с.*
3. Обозний В.В. *Краєзнавство: Навчальний посібник-практикум. – 2-е вид., доп. – К.: Видавництво «Науковий світ», 2004.-240с*
4. Макаруч С. А. *Навчальний посібник Етнографія України. [http://www.carpathians.eu/karpatskii-narod/boikivshchina.html]*
5. Тронько П.Т. *Роль історичного краєзнавства у відродженні духовності і культури багатотисячолітніх традицій українського народу // Шоста всеукраїнська конференція з історичного краєзнавства. – Луцьк, 1993.*

УДК 581. 635.05. 711. 712.(477) (091)

Івченко І.С.

ДЕНДРОХОРИОНИ УКРАЇНИ

Рассмотрены этапы дендрологического районирования современной территории Украины и её отдельных регионов. Продемонстрированы принципы выделения единиц флористического районирования (фитохорионов). В контексте развития ведущих направлений дендрологии, предложен термин "дендрохорион". На примере дендрологической области Бука лесного (Бл III) впервые выделены дендрохорионы ранга "провинция" и "очаг".

Деревні рослини України були основою для численних районувань її сучасної території. У XXI ст. провідними ботаніками України запропоновані доповнені дендрологічними даними її геоботанічне [1] та ботаніко-географічне [7] районування. Дендрологи продовжують використовувати й фізико-географічне районування [2]. Нами впродовж 35 років розвиваються принципи самостійного дендрологічного районування як України в цілому [4,5], так і її окремих регіонів [3], пропонується розгляд їх найбільш прикметних осередків [6]. З цією метою, за конфігурацією меж їх ареалів, встановлені групи у кількості 8, позначені згідно сторін світу. Дані погранично-ареальні групи містять деревні рослини природного походження, деякі інтродуценти та натуралізовані рослини. Наприклад, в їх межах враховано особливості природного зростання вербових. Види роду *Salix* потрапили до складу 5 груп. Південно-східну (Пн.-сх.) групу представляють *Salix rhaetica*, *S. phylicifolia*, *S. purpurea*, *S. daphnoides*, *S. daphnoides*, *S. silesiaca*, *S. alpina*, *S. retusa*, *S. reticulata*, *S. herbacea*, південно-західну (Пд.-зах.) – *Salix acutifolia*. Решта верб входить до складу південної (Пд.), східної (Сх.) і західної (Зах.) груп: Пд. - *Salix myrsinifolia*, *S. repens*, *S. rosmarinifolia*, *S. viminalis*, *S. lapponum*, *S. myrtilloides*, *S. starkeana*, Сх. - *Salix elaeagnos*, *S. pentandra*, Зах. - *Salix vinogradovii*. За період з середини XIX-до початку XXI ст. їх екотопи суттєво не зменшилось, за виключенням гідрофітів-кущиків, що потерпають від меліорації. В деяких місцях присутність видів роду *Salix* збільшилось за рахунок окультурення ряду природних екотопів за рахунок, як правило, верб-дерев. Одним з чинником районування є також образ Тараса Шевченка як природознавця-новатора XIX ст. В якості екзистенціональної нероздільної цілісності вітчизняного кобзаря-етнографа і природного національного об'єкта – верб України, пропонувались ексклюзивні характеристики енодендрохоріонів [3].

Згідно даних розробок нами встановлені дендрохоріони рангу область. Дендрологічні області одержали назви за зростанням в них найбільш характерних в дендрологічному відношенні видів: СзЯя – Сосна звичайна, Ялина ялицева; СзДч – Дуб черешчатий; Бл – Бук лісовий; Бс – Бук східний; Кя – Клен-явір; Кт – Клен татарський; Г – види глодів, або розмаїття глодів; Ш – види шипшин, або

розмаїття шипшин і додаткові найменування за найбільш відомими в цих межах населеними пунктами середини XVII ст., історичного часу визвольної боротьби в Україні: I. Ковельсько – Новгород – Сіверська; II. Гоцансько-Прилуцька; III. Саноксько-Берестечківська; IV. Полонсько – Канівська; V. Охтирсько-Вільненська; VI. Жовтоводсько-Олешівська; VII. Азовська; VIII. Корсунь-Суразька. Слід зазначити, що виділені дендрологічні області потребують подальшого вивчення згідно з різноманітними аспектами етнотаніки.

Дендрохоріони мають наступну сучасну адміністративну прив'язку, котра, за дослідженнями конкретних регіонів в минулому і сьогодні за відповідною спрямованістю може видозмінюватись: I. Область Сосни звичайної, Ялини ялицевої – північні частини Волинської і Рівненської областей у верхів'ях р. Прип'ять і північна частина Чернігівщини); II. Область Сосни звичайної, Дуба черешчатого – більша частина Волинської, Рівненської, Житомирської, Чернігівської та Сумської областей, на півдні її границя проходить дещо південніше межі між Поліссям і Лісостепом; III. Область Бука лісового – Закарпаття, Буковина, Львівщина, Тернопільщина та Івано-Франківщина; IV. Область Клена-явора – Хмельницька, Вінницька, Черкаська області, південні райони Київської області і північні – Кіровоградської; V. Область Клена татарського – (більша частина Полтавської області, Харківська область, північні райони Дніпропетровської області); VI. Область видів роду Глід – Одеська, Миколаївська області, південні райони Кіровоградської області, правобережні – Херсонської (з урахуванням Голопристанського і Цурюпинського районів) та Дніпропетровської областей; VII. Область видів роду Шипшина – Запорізька, Донецька, Луганська області, степова частина Кримської автономії, лівобережні райони Херсонської та Дніпропетровської областей); VIII. Область Бука східного – Гірський Крим.

При цьому I-й, II-й, IV-й і V-й дендрохоріони об'єднують переважання в них родонімів, що відповідають лінеонам, котрі зростають в межах лісової і лісостепової частин України. Важливими для них є вирішення наукознавчого ступеню співвідношення споріднених природничих наук, наприклад лісознавства і фітогеографії, пов'язаних з аспектами зміни лісистості певної території, взаємодії лісу й степу, встановленням хорологічних властивостей ряду рослин, їх, прогресивно-регресивного характеру, етнотанічних питань тощо. Згідно рясності зростання (I – звичайно; II – часто; III – спорадично; IV – рідко) відповідних верб і тополь України, наводимо їх склад у лісових дендрохоріонах рангу область в порівнянні з регіонами геоботанічного районування [1]. I. СЗЯЯ Область сосни звичайної, ялини ялицевої (Ковельсько – Новгород – Сіверська). Розташована на північній частині Волинської і Рівненської областей у верхів'ях р. Прип'ять (тут Шевченко не бував) і північній частині Чернігівщини (де Шевченко був у 1846 і 1847 рр.). Включає Верхньоприп'ятський округ соснових, вільхових, ялинових (фрагментарно) лісів, заплавних лук та оліго-, мезо- евтрофних боліт (частково), Лівобережнополіський округ дубово-соснових, дубових, соснових лісів, заплавних лук та евтрофних боліт. I - Верб чорніюча, В. гостролиста, В. кошикарська, В. лапландська, Тополя біла, Тополя сіра. II – Верб козяча, В. розмаринолиста, В. сиза, В. біла, В. ламка, В. п'ятитичинкова, В. тритичинкова, Осика тремтяча. III – Верб чорнична, В. вушката, Тополя чорна.

II. СЗДЧ Область сосни звичайної, дуба черешчатого (Гоцансько-Прилуцька) Розташована на більшій частині Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської, Чернігівської та Сумської областей, на півдні – дещо південніше межі між Поліссям і Лісостепом. В даному регіоні Шевченко часто бував протягом всього життя. Регіон включає Розтоцький округ букових, буково-соснових, дубово-соснових, ялицевих та дубових лісів, заплавних лук та евтрофних боліт, Малополіський округ грабово-дубових, соснових лісів, заплавних лук та евтрофних боліт, Люблінсько-Волинський округ грабово-дубових, дубових лісів та остепнених лук, Західнополіський округ дубово-соснових, соснових, грабово-дубових лісів, заплавних лук та евтрофних боліт, Верхньоприп'ятський округ соснових, вільхових, ялинових (фрагментарно) лісів, заплавних лук та оліго-, мезо-, евтрофних боліт (частково), Центральнополіський округ грабово-дубових, дубових, дубово-соснових лісів, заплавних лук та евтрофних боліт, Київський правобережний округ грабово-дубових, дубово-соснових лісів, заплавних лук та евтрофних боліт, Лівобережнополіський округ дубово-соснових, дубових, соснових лісів, заплавних лук та евтрофних боліт (частково), Неруссо-Деснянський округ дубово-соснових, соснових, липово-дубових лісів, заплавних лук, мезо-та евтрофних боліт, Північноподільський округ грабово-дубових, дубових лісів, остепнених лук та лучних степів, Північний Правобережнопридніпровський округ грабово-дубових, дубових лісів, остепнених лук та лучних степів, Лівобережнодніпровський округ липово-дубових, соснових, грабово-дубових, соснових (на терасах) лісів, лук, галофітної та болотної рослинності, Північний лівобережний округ липово-дубових лісів та остепнених лук, Полтавський округ липово-дубових, соснових, дубово-соснових лісів, остепнених лук, лучних степів та евтрофних боліт (частково), Сумський округ кленово-липово-дубових, дубових лісів та лучних степів. I – Верб повзуча, В. пурпутова, В. витончена, II – Верб чорніюча, В. розмаринолиста, В. кошикарська, В. чорнична, Тополя сіра. III – Верб сіра, В. козяча, В. лапландська, В. гостролиста, В. вушката, В. біла, В. ламка, В. п'ятитичинкова, В. тритичинкова, Тополя чорна, Т. біла. IV – Осика тремтяча.

III. БЛ Область бука лісового (Саноксько-Берестечківська). Ця область у першій половині XIX ст. (з 1804 р.) належала до Австрійської імперії (з 1867 р. перетворилась на Австро-Угорську монархію) де Шевченко не бував. Вона розташована на території Закарпаття, Буковини, Львівщини, Тернопільщини та Івано-Франківщини. Включає Верховинсько-Бескидський округ звичайнодубових, букових, модринових та ялинових лісів та післялісових луків, Мармаросько-Чорногірсько-Свидовецький округ скельно-та звичайнодубових, букових, модринових та ялинових лісів, субальпійської та альпійської роттяслинності, Сандомирсько-Верхньодністровський округ дубових, дубово-соснових лісів, лук, та евтрофних боліт, Опільсько-Кременецький округ букових, грабово-дубових лісів, справжніх та остепнених лук та лучних степів, Покутсько-Медоборський округ букових, грабово-дубових та дубових лісів, справжніх та остепнених лук та лучних степів, Закарпатський округ скельнодубових та звичайнодубових лісів та остепнених лук, Бесерабський округ дубових та букових лісів, остепнених лук та лучних степів. I - Верб ретійська, В. філіколиста, В. чорніюча, В. розмаринолиста, В. кошикарська, В. лапландська, В. вовчегідна, В. чорнична, В. Старке, В. альпійська, В. сива, В. туполиста, В. сітчаста, В. трав'яна, В. витончена, В. ламка, Тополя сіра, Т. біла. II – Верб сіра, В. козяча, В. вушката, В. п'ятитичинкова, В. тритичинкова, Тополя чорна, Осика тремтяча. III – Верб пурпурна, В. сілезька. Дана область розподілена на три провінції (Закарпаття, Карпатські гори і Прикарпаття). В їх межах у 2000-х рр. обстежено кілька дендрологічних осередків, зокрема, Криворівня [6], Колочава і Розтока.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дідух Я.П. Геоботанічне районування України та суміжних територій / Я.П. Дідух, Ю.Р. Шеляг-Сосонко // Укр. ботан. журн., 2003. – Т. 60, № 1. – С. 6 – 17.

2. Дендрозологічний каталог природно-заповідного фонду Лісостепу України / Під ред. С.Ю. Поповича. – К. Аграр Медіа Груп, 2011. – 800 с.

3. Івченко І.С. Дендрологіческое районирование Украинского Полесья / И.С. Івченко // Ботан. журн. – 1980. – Т. 65, № 11. – С. 1244 – 1250.

4. Івченко І.С. Опыт дендрологического районирования Украины / И.С. Івченко // Материалы IX съезда ВБО. – Алма-Ата: Наука. – 1988. – С. 51-52.

5. Івченко І.С. Дендрологічні області України в зв'язку з розвитком вітчизняної етноботаніки. / І.С. Івченко. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2005. – 260 с.

6. Івченко І.С. Розвиток етноботанічного напрямку у вітчизняній фітобіології на прикладі дендрологічної області бука лісового / І.С. Івченко / Мат. II Всеукр. наук.-практ. конференції, присв. пам'яті акад. М.М. Гришка "Перспективи розвитку сучасної біології: тенденції та напрями". – Глухів. – 2009. – С. 83-87.

7. Мінарченко В.М. Лікарські судинні рослини України (медичне і ресурсне значення) / В.М. Мінарченко. – К. Фітосоціоцентр. – 2005. – 324 с.

Ілюхіна В.В.

ОБ'ЄКТИВНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Для досягнення стратегічних цілей України, зокрема для зміцнення її ролі у глобальному економічному просторі є необхідним забезпечення невинного зростання конкурентоздатності української економіки. За сучасних умов здатність стрімко адаптуватися до умов, які ставить міжнародна конкуренція, стає необхідною умовою сталого розвитку кожної національної економіки.

Для України підвищення конкурентоздатності є актуальним зонайменше з таких причин: по-перше, через значне відставання економіки за своїми кількісними та якісними макроекономічними параметрами. В умовах, коли світ стрімко змінюється під впливом НТП, Україна залишається слабо підключеною до світових потоків капіталу та інновацій. Відсталість у розвитку інституцій породжує слабку здатність до впровадження нових технологій, передових ідей, атрибутів громадського суспільства. По-друге, Україна займає останні місця в усіх світових рейтингах економічного розвитку, рівня життя, економічних свобод та інших, тобто не може забезпечити гідний рівень життя свого населення. А отже не виконує свою економічну функцію, яка полягає у створенні передумов, необхідних для ефективної економічної діяльності суспільства. Це віддзеркалюється у добробуті країни. По-третє, амбіції влади, геополітичне положення, глобалізаційні процеси змушують Україну виходити в економічні відносини на міжнародній арені, але для рівноправного обміну необхідно мати конкурентоздатні товари та послуги (за ціною, якістю, інноваційністю, технологічністю).

Конкурентоспроможність національної економіки можна визначити як економічну категорію, котра характеризує стан відносин у державі щодо забезпечення умов стабільного підвищення ефективності національного виробництва, адекватного до змін світової кон'юнктури та внутрішнього попиту на основі розкриття національних конкурентних переваг та досягнення кращих, ніж у конкурентів, соціально-економічних параметрів. Вона включає конкурентоспроможність людського капіталу, конкурентоспроможність товарів, підприємств, регіонів, системи регулювання всіх сторін суспільного життя, здатність уряду забезпечити сталій і динамічний розвиток економіки та якісну оцінку конкурентних переваг країни у глобальному економічному просторі.

Оцінка конкурентоспроможності ґрунтується на системі оцінювання порівняльних переваг національних економік за спеціальним набором індикаторів, котрі відображають вплив основних чинників на різні сторони економічної діяльності на макро- та мікрорівнях. Найбільш впливовими дослідженнями конкурентоспроможності країн є щорічні доповіді – Глобальний звіт про конкурентоспроможність Всесвітнього економічного форуму, котрий щорічно оприлюднюється за матеріалами широкої програми обстежень країн у рамках Всесвітнього економічного форуму у м. Давосі та Світовий щорічник конкурентоспроможності Міжнародного інституту менеджменту і розвитку у Лозанні, який містить 250 різних критеріїв, що є результатом вивчення 40000 статистичних показників. [2, С. 71-75].

У рейтингу конкурентоспроможності країн на 2010-2011 роки, створеному Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ), Україна опустилася на сім сходинок порівняно з рейтингом 2009-2010 рр. Вона посіла 89-е місце серед 139 держав, включених до рейтингу. При розрахунку індексу конкурентоспроможності враховуються дванадцять чинників. Конкурентоспроможність України знизилася через неефективність інституцій, макроекономічну нестабільність, неефективність товарних та фінансових ринків, падінням попиту на експортну продукцію, девальвація гривні і нестабільність фінансової системи. [4, С. 334].

Безумовно, Україна має передумови підвищення конкурентоздатності закладені природою та набути за часи СРСР матеріально-технічну та наукову базу. Необхідною є розробка напрямів підвищення глобальної конкурентоспроможності з боку держави та з боку суб'єктів приватного сектора. Та виконання вже розробленої Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007 – 2015 роки. Метою цієї концепції є: підвищити конкурентоспроможність економіки України, активізувати інноваційно-інвестиційну складову розвитку із позитивним впливом на структурні процеси у реальному секторі економіки та в розширенні перспективної складової „економіки на базі знань”, чим забезпечити динамічне економічне зростання із підвищенням рівня та якості життя населення.

Виходячи з цього у концепції Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки України пропонується дев'ять основних складових підвищення конкурентоспроможності економіки України, згрупованих у три факторні групи:

– Група 1. Фундаментальні: забезпечення макроекономічної стабільності; підвищення ефективності державного управління (колективних державних послуг); розвиток людського капіталу та покращання якісного складу трудових ресурсів; розвиток інфраструктури (наращування транзитного потенціалу держави; модернізація та оновлення основних фондів і рухомого складу авіаційного, автомобільного, залізничного, морського та річкового транспорту, поширення інформаційно-комунікаційних технологій).

– Група 2. Підвищення ефективності: розвиток підприємництва; розвиток фінансових ринків; підвищення технологічного рівня виробництва та ефективності використання; паливно-енергетичних ресурсів (розвиток нових форм взаємодії підприємств – зі